

TÜRKİYE’DE 6360 SAYILI BÜYÜKŞEHİR YASASI KAPSAMINDA BÜYÜKŞEHİRLER/ BÜTÜNŞEHİRLER: YÖNETSEL YAPI, MALİ/İKTİSADİ BOYUT ve GELECEK VİZYONU ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

METROPOLITAN AND WHOLE-CITY IN TURKEY WITHIN THE SCOPE OF LAW NO 6360: ON MANAGERIAL STRUCTURE, FINANCIAL/ECONOMIC DIMENSION AND FUTURE VISION

Gökhan KALAĞAN¹

Öz

Büyükşehir kavramı, tarihte ilk kez Eski Yunan’da, metro (ana) ve polis (kent) kelimelerinin birleşiminden oluşan metropol (anaşehir) olarak, modern çağda ise Avrupa’da göç ve endüstrileşme ile nüfusu hızla büyüyen Londra, Paris, Roma gibi kentler için kullanılmıştır. Yeni Türkiye Cumhuriyeti yönetim şeklini Fransa’dan etkilenerek merkezîyetçilik esasında şekillendirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında kentli nüfus düşük ve nüfusun büyük oranı kırsal alanda yaşadığı için, 1924 yılında çıkarılmış olan 442 sayılı Köy kanunu yeterli görülmüştür. 1960’lı yıllardan itibaren kentlerdeki yaşam ve iş imkânlarının gelişmesiyle kırdan kente göç hızlanarak kentlerin nüfusu artmıştır. Bu dönemde, artık kent belediyelerinin, yeni bir yönetim anlayışı ve yasal altyapıyla yönetilmesi gerektiği düşünülmüş, sırasıyla 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu, 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılında 5302 sayılı İl Özel İdaresi ve 5393 sayılı Belediye Kanunu, ve son olarak, 2012 yılında Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun çerçevesinde çıkarılan 6360 Sayılı Kanun çıkarılmıştır. 6360 Sayılı Kanun belediyeleri; büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev, yetki ve sorumluluk paylaşımı, kentsel ve kırsal alan yönetimi, imar ve planlama, personel sistemi, belediyelerin ticari şirket ve iştirakleri konusunda yeniden dizayn etmiştir. 6360 Sayılı Kanun ile birlikte 30 şehrimiz büyükşehir olmuştur. 2019 yerel seçimleri öncesi büyükşehir olma şartları yeniden düzenlenerek, “bütünşehir” olarak nitelendirilen yönetim modeliyle, 51 ilin daha bütünşehir olması planlanmaktadır. Çalışmanın kapsamında, 2012 yılından beri uygulanan ve olumlu görüşlerin yanı sıra, özellikle uygulayıcı olan belediye başkanları tarafından zaman zaman eleştirilen ve yeniden düzenlenmesi gerektiği düşünülen “bütünşehir yönetim” modelinin geleceği konusunda bir tartışmaya yer verilmiştir. Çalışmada; İlgili literatür taraması yapılarak, yasal düzenlemelerin yanı sıra, yasa koyucu ve uygulamacıların güncel görüş ve önerilerine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir, Büyükşehir Yönetimi, Bütünşehir Modeli.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, gkalagan@mehmetakif.edu.tr

Abstract

For the first time in history, the concept of metropolis was used in ancient Greece with the combination of the words of metropol (main) and police (city), in modern time in Europe it was used for the cities such as London, Paris and Rome which are rapidly growing due to immigration and industrialization. The new Republic of Turkey have formed the basis of the polity as centralism with the influence of France. In the early years of the Republic, since the urban population was low and a large proportion of the population lived in the rural area, Village Law No. 442 issued in 1924 was considered sufficient. From 1960's, with the development of life and employment opportunities in the cities, the immigration to the city accelerated and the population of the cities increased. In this period, it has been thought that the city municipalities should be governed by a new management mentality and legal infrastructure, successively in 1930 the Municipal Law No. 1580, in 2004 Law No. 5216 the Metropolitan Municipality, in 2005 Law No. 5302 provincial special administration and Law No.5393 Municipality Law and finally in 2012 Law no. 6360 issued under the law on amendment of resolutions in certain statutory provisions has been enacted. Law No. 6360 has redesigned the municipalities about the issues such as; the mission, authority and responsibility sharing between the metropolitan and district municipalities, urban and rural area management, zoning and planning, personnel system, commercial enterprises and subsidiaries of the municipalities. With the Law No. 6360, 30 cities have become metropolitan. Before the 2019 local elections, the conditions of being a metropolitan have been rearranged and it is planned that of 51 provinces will be whole-city with the administrative model called "whole-city". Within the scope of the work, a discussion is held on the future of the "whole-city governance" model that have been implemented since 2012 and has been criticized sometimes especially the practitioner mayors, and considered necessary to be reorganized besides positive opinions. In study; by conducting the related literature search, besides legal regulations, current opinions and proposals of legislators and practitioners have been mentioned.

Keywords: : Metropolitan, Metropolitan Governance, Whole-City Model

1. GİRİŞ

Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel arka planı ve günümüz yasal düzenlemelerinin temeline baktığımızda köklü bir tarihsel geçmişi ve mirası görmekteyiz. Osmanlı döneminde, Tanzimat fermanı ile başlayan, yönetimde modernleşme ve değişim süreci kent yönetiminde de kendini göstermiş ve ilk belediyecilik uygulaması 1855 yılında İstanbul’da ilk büyükşehir belediye yönetim modeli olan İstanbul "Şehremaneti" modeli olarak uygulamaya konulmuştur ve yapılan sınırlı değişikliklerle 1930 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 1930 yılında, 1884 tarihli Fransız Belediye Kanunu’ndan etkilenecek 1580 sayılı Belediye Kanunu çıkarılmış ve belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları geniş kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Yasa dönemi içerisinde dünyadaki emsalleri ile kıyaslandığında oldukça başarılı ve demokratik bir yasadır. Bu yasa ile Avrupa’da birçok ülkede kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmamışken, Türkiye’de bu hak tanınmıştır (Akgün, 2017:7). 1580 sayılı yasanın dünya demokrasi kültüründe ayrı bir önemi vardır demek doğru olacaktır. 1930 yılında çıkarılan bu yasa 1982 yılına kadar yürürlükte kalacaktır. 1982 Anayasası ilk kez büyükşehir yönetimleri kurabilmenin yasal alt yapısına 127. Maddesinde yer vermiştir. 1982 Anayasası’nın 127. Maddesinde yerel yönetimler; “İl, belediye ve köy

halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunda belirtilen ve karar organları, kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri.” olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin 3. fıkrasında ise büyük yerleşim yerleri için özel yönetim birimleri getirilebileceği ifadesi yer almaktadır, böylelikle 1982 Anayasası ile büyükşehir yönetimlerinin anayasal dayanağı oluşturulmuştur. Anayasal alt yapısı hazır hale gelen büyükşehir yönetim birimlerinin, yasalar ile işler hale gelmeleri 1984 yılında ilk olarak çıkarılan “195 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ve sonrasında bu kararnamenin yerine geçecek olan “3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu” çıkarılmıştır. 2005 yılına kadar 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile yönetilen büyükşehirler, 2005 yılında şehirlerin yönetimlerinin, yeni bir yasal alt yapıya ihtiyaç duyması ve il yönetiminde yaşanan farklılaşmalardan dolayı “5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu” çıkarılmıştır. 2012 yılına gelindiğinde, kentlerin yönetiminde uygulanan büyükşehir yönetim modelinde elde edilen başarılar ve tecrübeler sonucunda büyükşehir sayısının artırılması hedeflenmiş ve bu amaçla 5216 sayılı kanunda büyükşehir olabilme kriterleri arasında yer alan nüfus kriteri; İl mülki sınırlarını büyükşehir belediyesi sınırları olarak genişleterek, nüfus kriterini sağlayamayan illerin, büyükşehir olabilmelerinin önünü açmıştır. Böylelikle belediyecilik alanında daha dinamik ve çağın gereklerine uygun bir yönetim modeli, “6360 Sayılı On Dört İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile hayata geçirilmiştir (Pank, 2016:909-910).

5216 sayılı büyükşehir yasası ile; “Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Erzurum, Eskişehir, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun illeri Büyükşehir Belediyesi olarak yönetilmekteydi, 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ile bu illere Aydın, Denizli, Balıkesir, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van ve 2013 yılında 6447 Sayılı Yasa ile Ordu ili olmak üzere 14 il eklenmiştir. Bu illerde, artık büyükşehir sınırı il mülki sınırı olarak kabul edilmiş ve yeni bir büyükşehir yönetim modeli Türk yerel yönetim sistemine girmiştir.

2.TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR YÖNETİMİ: TARİHSEL ARKA PLAN VE İLGİLİ YASAL MEVZUAT

6360 Sayılı Yasa büyükşehirlerin yönetiminde oldukça büyük yenilikler ve farklılıklar getirmiştir. Zaman zaman olumlu ve olumsuz yönde eleştirilere konu olan ilgili yasa özellikle büyükşehir belediyelerini;

- *İdari bakımdan*; Personel, yönetim ve burada görev yapan personelin istihdam, özlük ve görev tanımları.
- *Mali bakımdan*; Eldeki kaynakların tahsisi ve paylaşımı.
- *Yerel Hizmetlerin sunumu ve bu hizmet alanlarının fiziki sınırları bakımından*; İl mülki sınırlarının, il sınırı olarak genişletilmesi ve buradaki görev–yetki ve sorumlulukların kurumlar arasında paylaşımı, anlamında etkilemiştir.

Yerel yönetimlerin ortaya çıkış sürecinde, yerel yönetimlerin demokrasi ve demokratik yönetim için vazgeçilmez olduğunu savunan ve halkın yönetim sürecine daha aktif olarak katılmasına imkân sağlaması bakımından “*demokratik etkinlik*”, yerel hizmetler ve bu hizmetlerin sunumunda kaynaklar ile

yapılan işler arasında oransal bağı rasyonel bir şekilde kurarak, verimliliğin artmasını, kaynak israfını önleyen “fonksiyonel etkinliktir”. Bu bağlamda düşünüldüğünde yerel yönetimlere, “demokratik etkinlik” ve “fonksiyonel etkinlik” olarak belirtilebilecek, iki temel ilke üzerine inşa edilmiş görüşler hakim olmuştur (İzci ve Turan, 2013:120). Bu iki temel ilkenin kesiştiği temel nokta ölçeğin belirlenmesidir. Bu konuda, ölçeğin büyütülmesiyle yerel yönetim sürecine, yerel demokrasi bakımından büyük önemi olan halk katılımının azalacağı, öte yandan kaynakların daha etkin ve verimli kullanılabilmesi belirtilirken; ölçeğin küçültülmesiyle yerel halk katılımının artacağı şeklinde düşünceler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, ölçeğin küçültülmesinin yerel demokrasi ve halkın kendilerini ilgilendiren hizmet sunumlarında, daha etkin ve söz sahibi olabilecekleri savunulurken, kaynakların tahsisinde, ölçeklerin küçük tutulması, bölünmüşlüğe, mali kaynakların oransal olarak dağılmasına, tahsis edilen kaynakların kullanımının mali denetiminin azalmasına sebep olacağı şeklinde görüşler bulunmaktadır. Burada önemli olan konu ölçeğin belirlenmesinde demokratik ve fonksiyonel etkinlik kavramları arasında dengenin sağlanması ve yapılacak olan yerel işlerin ve hizmet sunumlarının içerikleri ve nitelikleri üzerinde düşünülmesidir. Bu konuda farklı görüşler bulunmakta özellikle günümüzde yerel yönetimlerin hizmet sunum alanları ve çeşitliliklerinin çok fazla olması, bazı hizmetlerin yerine getirilmesinde gerekli planlama ve alt yapının; teknik donanım, eğitilmiş personel ve kapsamlı bir mali alt yapıya ihtiyaç duyması gibi sebeplerden dolayı geniş ölçekte, merkezi bir şekilde planlanarak yerine getirilmesi gerektiği savunulmaktadır (Keleş, 2012:313). Bu görüşe karşıt olanlar ise özellikle günümüz yerel yönetimlerinde, her hizmet alanının tek tek belirlenip, uygun bir ölçek belirlenmesi ve bu ölçeğe göre hizmet sunumunun sağlanmasının mümkün olamayacağı, büyük ölçekle düşünüldüğünde yerel yönetimlerin etkili ve verimli hizmet sunabileceklerini ama ölçeğin aşırı büyük olmasının yarardan çok zarar getirerek hizmet maliyetlerini artıracaklarını savunmaktadırlar (Eke, 1982:14-16).

Ülkelerin oluşturdukları büyükşehir yönetim modellerine bakıldığında, tek tip bir yönetim modelinden bahsetmek oldukça güçtür. Her ülke yönetim geleneği, siyasal ve toplumsal etkenler gibi değişkenler üzerine kendine özgü büyükşehir yönetim modellerini inşa ederler. Bu süreçte başarılı uygulamaları olan, modern toplumlara ait büyükşehir yönetim modelleri ana hatları çalışma ve organizasyon yapıları ile örnek alınabilir. Türk yerel yönetim sistemine baktığımızda, Türk devlet geleneği ve Osmanlı’dan itibaren süregelen köklü yerel yönetim kültürünün izlerini her alanda görmekteyiz.

6360 Sayılı Yasa ile tüm kentsel alan ve sınırlardaki hizmet sunumları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Eğitim, planlama, altyapı gibi teknik ve stratejik hizmetler, “üst yerel yönetim” birimleri tarafından düzenlenirken, bu yerel yönetim birimlerine bağlı olarak hizmet sunan “alt yerel yönetim” birimleri tarafından daha dar kapsamlı; temizlik, kanal ve yolların yapım ve düzenlenmesi, sokak ve caddelerin alt yapı ve aydınlatılması gibi hizmetler yerine getirilmektedir.

3.DEĞİŞEN KENT YÖNETİM SİSTEMİNE YENİ BİR YAKLAŞIM: 6360 SAYILI BÜYÜKŞEHİR YASASI

3.1. Bütünşehirler

Türk yerel yönetim sisteminde, 6360 Sayılı Yasa ile genel çerçevesi çizilen “bütünşehir” kavramının ilk kullanımını 2001 yılında görüyoruz. O döneme kadar, büyükşehirler, coğrafi alt yapısı ve

kapsamı sürekli değişen, hukuki mevzuat bakımından gerekli düzenlemelerin oluşturulmadığı bir yönetim yapısını ifade etmekteydi. Türkiye’de ilk bütünşehir kavramı, 2001 yılı ocak ayında Denizli belediye başkanı Ali Aygören tarafından kullanılmıştır. Kavramın daha kapsayıcı bir şekilde kullanımına 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı kanunda görülmektedir. 5216 sayılı kanun ile oluşturulan ve görev ve hizmet sunum alanları genişletilen 16 büyükşehir belediyesinin tümü bütünşehir olarak tabir edilmese de, İzmir gibi nüfus ve alan olarak diğerlerinden büyük olan şehirler bütünşehir olarak ifade edilmeye başlanmıştır (Özgür, 2014:32).

6360 Sayılı Yasa ile Türk yerel yönetim yapısında ilk kez farklı bir model ortaya konulmuştur. Bütünleştirilme bir yönetim anlayışıyla işlevselliğin ve kapsayıcılığın ağır bastığı sistem uygulanmaya başlanmıştır. Sınırları ve nüfusu, her geçen gün, büyüyen, genişleyen alanların yönetiminde karşılaşılan sorunlar tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yeni arayışlara sebep olmuştur. Büyükşehirlerin mekan yönetimi olma özelliği, yeni bir anlayış ile bütünşehire dönüşmüş, alan ve bölge yönetiminde farklı bir model ortaya çıkmıştır. Bu yeni yönetim modelinin detayları, 6360 Sayılı Yasa’nın genel gerekçe ve madde gerekçelerinde ayrıntılı olarak analiz edilip anlatılmıştır (Apan, 2016:5-7).

3.2. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası: Genel Gerekçe ve Madde Gerekçeleri

Dünya’da yönetim paradigması, çağın gerekleri ve beklentilerini karşılayabilmek için hızlı bir değişim ve gelişme süreci içerisinde. Demokratik sistemi benimseyen tüm yönetim modellerinde, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında zaman zaman görev, yetki ve sorumluluk paylaşımında ağırlıklar değişse de, her iki yönetim, birbirinin bütünleyicisi niteliğindedir. Merkezi sistemi yöneten siyasi idare ve bürokrasi, yerel yönetimler üzerinde her zaman etkin olmak istemektedir. Hizmetler konusunda beklenti ve talepleri, yerel halk, sivil toplum kuruluşları gibi tüm paydaşların da katılımıyla, hızlı, etkin, şeffaf, verimli, vatandaş odaklı, hesap verebilen bir şekilde karşılayabilen, yerel yönetim birimlerinin oluşturulması, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de temel ilke ve hedef olmuştur.

6360 Sayılı Yasa’nın genel gerekçesinde, büyükşehir yönetiminde hayata geçirilecek bu yeni yönetim modelinin, olumlu yönleri şöyle belirtilmektedir:

- “► Geniş ölçekte hizmet üreten yerel yönetim birimleri gelişmiş teknolojiler ile donatılabilecektir
- Geniş ölçüde hizmet üretecek bu yöntemlerde nitelikli teknik personel istihdam edilebilecek, ayrıca işgücü uzmanlaşacağından verimlilik artışı sağlanacaktır.
- Geniş ölçekli yerel birimlerden oluşan yerel yönetim sistemi, merkezden gönderilecek kaynakların etkin kullanımını sağlayacaktır.
- İl sınırları içerisinde bütünleştirilmiş yerel yönetim birimleri arasında kaynakların kullanımı ve sahip olunacak imkânlar açısından daha adil bir yapı ortaya çıkabilecektir.
- Düzenleyici üst imar planları çerçevesinde il çapında uyumlu imar uygulamaları gerçekleştirilecektir.”
- (www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf).

Ayrıca Güngör², Yeni büyükşehir yönetimi ve geçiş nedenlerini 6360 Sayılı Yasa’nın genel gerekçesinden ayrı olarak dokuz madde halinde kategorize etmiştir:

²Detaylı bilgi için bkz, Güngör, 2012

- “► Ölçek sorunu ve kademeli yerel yönetim ihtiyacı
► Plan ve hizmet bütünlüğünün sağlanması
► Şehirlerin rekabet gücünün artırılması
► Yeterli ve uzman personel istihdamı
► Yerel hizmetlerin standardının ve kalitesinin yükseltilmesi
► Yerinden yönetim ilkesi
► Yerel demokrasinin gelişmesi
► Mevcut uygulama örneklerinin başarılı olması.
► Yerel yönetimlerin iç içe geçmiş görevlerinin sadeleştirilmesi.”

6360 Sayılı Yasa'nın genel gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, Türkiye'de büyükşehirlerin yeni bir model, anlayış ve düzenleme ile yönetilmesi gerekliliği ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu yeni anlayış ve modelin sağlayabileceği yararları şöyle özetleyebiliriz:

- Zaman içerisinde fonksiyonelliğini yitirmiş yerel kurumların, hizmet sunumlarında daha aktif ve verimli çalışmasını sağlanabilir.
► Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de mali ve idari anlamda özerk, kendi kendine yetebilen ve daha demokratik yerel yönetimleri oluşturulabilir.
► Dünya çapında dolaşım halinde olan sermaye için cazip bir yatırım üssü haline gelen, sınır ötesi iş ve yaşam çevrelerine hitap edebilecek küresel kentler kurulabilir.

3.3. Yönetimsel/Sistemsal Düzenleme ve Yenilikler

6360 Sayılı Yasa ile yerel yönetimlerde yönetsel ve sistemsal anlamda, özetle şu yenilik ve dönüşümler/düzenlemeler getirilmiştir:

“Aydın, Denizli, Balıkesir, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van” ve 2013 yılında 6447 Sayılı Yasa ile “Ordu” ili olmak üzere 14 il büyükşehir olmuş, 5216 Sayılı Büyükşehir Yasası ile büyükşehir yapılan iller ile birlikte Türkiye'de büyükşehir sayısı otuz olmuştur. Büyükşehir belediyelerinin, hizmet sunumlarında, görev, yetki ve sorumluluk alanları tüm il sınırlarını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Büyükşehir statüsü verilen bu illerde; görev, yetki ve sorumluluk paylaşımında kargaşaya ve çatışmaya yol açan, fonksiyonsuzlaştığı yönünde görüşler belirtilen, “il özel idareleri” kaldırılmıştır. Büyükşehir belediyelerindeki, belde ve köyler kaldırılarak, büyükşehir sınırları içerisindeki ilçe belediyelerinin mahalleleri haline getirilmiş, mülki idareye bağlı bu 30 ilde, “Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları” kurulmuştur. Ayrıca, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki kaynak paylaşımları yeniden düzenlenmiştir.³

3.4. Yerel Yönetim Sistemine Etkileri

6360 Sayılı Yasa'nın hazırlanması, kabul edilmesi ve uygulanması aşamasında ilgili yasanın, Türk yönetim sistemini derinden etkileyeceği yönünde görüşler belirtilmiştir. Bu görüşler merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında görev, yetki ve sorumluluk paylaşımı, fonksiyonellik, katılım ve demokrasi gibi birçok farklı konuda yoğunlaşmış, özellikle yasanın uygulanması aşamasında ortaya çıkabilecek muhtemel

³ Detaylı bilgi için, bkz. -www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf (28.07.2018)

olumsuzluk ve güçlükler dile getirilmiştir. Yasanın genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, özellikle hizmet sunumu ve uygulama aşamasında, mevcut yerel yönetim sisteminde yaşanan olumsuzlukların ortadan kalkacağı katkı ve kazanımların çok daha fazla olacağı belirtilmiştir.

3.4.1. Olumlu Görüşler

6360 Sayılı Yasa ile büyükşehirler yönetim sistemine getirilen yeni bir model ve yönetim anlayışının gerekli olduğunu düşünenler, yasanın olumlu şu özelliklerine vurgu yapmaktadır:

- ▶ Yerel yönetimlerin, idari ve mali yönden merkeze olan bağımlılıkları azalacaktır, hizmetlerin yerelleşmesi ve halka en yakın birimler tarafından yerine getirilmesi, yerel demokrasi anlayışını kuvvetlendirecektir.
- ▶ Hizmetler geniş ölçekte planlanacaktır. Merkezden gelen kaynaklar daha adil paylaşılacak ve kaynak ile tahsis edilen hizmet arasında verimlilik artacak israf en alt düzeye inecektir.
- ▶ Nitelikli teknik personelin sürekli istihdamı sağlanarak, küçük yerel yönetimlerin, özellikle yetişmiş teknik eleman bulma güçlüklerinin önüne geçilmiş olacaktır (Çelikyay, 2014:12).
- ▶ Merkezden planlama ve koordinasyonunda sıkıntılar yaşanan küçük belediyeler, kaldırılarak kaynak ve personel tasarrufu sağlanacaktır.
- ▶ Taşrada sunulan hizmetlerde, bütünlük sağlanacak, özellikle, imar, planlama, ulaşım ve itfaiye gibi belirli standart ve bütünlükte sunulması gereken teknik hizmetlerin geniş ölçekli planlaması sağlanarak uluslararası standartlara kavuşturulacaktır (Erbay,2017:134 ve Çelikyay, 2014:12).
- ▶ Büyükşehir belediyesi sınırlarının, il mülki sınırları olarak belirlenmesiyle, büyükşehir belediye başkanlarının görev, yetki ve sorumluluk alanları genişleyerek, yerel hizmet sunumlarında en önemli birim haline gelecektir. İllerde en büyük mülki amir konumunda olan valiler, merkezi yönetim ve onun temsilcisi olarak, yasaların uygulanması, kişi hak ve özgürlüklerinin sağlanması, korunması hususunda görevli olacak, özellikle belediyecilik alanına giren konularda büyükşehir belediyesi ile yetki çatışması yaşamayacaktır.

3.4.2 Olumsuz Görüşler

6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ile ilgili olumlu görüşlerin yanı sıra, olumsuz görüşlerde bulunmaktadır. Özellikle sahada, hizmet sunan yerel yönetim birimlerinin, merkezi yönetim ile olan ilişkilerinde mevcut sorunların artarak devam edeceği vurgulanmakta, yerel yönetimleri, her yönden etkileyecek, köklü değişimlere sebep olacak böylesine önemli bir yasanın, teorisyen, yasa koyucu ve uygulayıcılar tarafından yeterince tartışılmadan kabul edildiği belirtilmektedir. Uygulamada yaşanabilecek, muhtemel olumsuzluklar özetle şöyle özetlenmektedir:

- ▶ 6360 Sayılı Yasa ile otuz ilde köyler ve ilçe belediyeleri kaldırılmış, büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki ilçe belediyelerinin mahallesi haline dönüştürülmüştür. Özellikle bu yasa, il merkezine yakın olmayan yerleşim alanlarında yaşayan halkın, kendilerini doğrudan ilgilendiren konularda bile merkeze, büyükşehir belediyesi meclisinin kararlarına bağımlı hale getirecektir. Bu durum, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına da aykırı bir düzenlemedir, taraf olduğumuz ilgili belgenin özünde hizmette halka yakınlık ilkesine vurgu yapılmaktadır.
- ▶ Anayasa’nın 127/3. Maddesi, “büyük yerleşim merkezleri” için özel yönetim biçimlerinin kurulmasına imkân sağlamaktadır. Şehirlerin nüfuslarının artması ile büyüyen, sınırları genişleyen büyükşehirlerde,

fiilen köyler ve ilçeler ile iç içe geçmiş ve bitişik hale gelinmiş ise buralarda tüzel kişilikler kaldırılarak özel yönetim biçimleri kurulabilir, bu düzenleme anayasaya da uygun olacaktır. Ama merkeze çok uzakta bulunan yerleşim alanlarında böylesine köklü değişiklikler ile özel yönetim biçimleri oluşturmak demokrasi açısından yerel halkı etkisizleştirmek anlamına gelecektir (Gözler, 2013:35-38).

►Büyükşehir belediye başkanları bu yasa ile aşırı derecede güçlendirilmiştir, büyükşehir belediye başkanlarının yetkilerini dengeleyecek, büyükşehir belediye meclisleri ise aynı oranda güçlendirilmemiştir, büyükşehir belediye meclisleri üyelerinin doğrudan halk tarafından seçilmesi daha demokratik bir yöntem olacaktır.

►Valiler, büyükşehir belediyelerinde güç kaybetmişler, yerel hizmet sunumuyla ilgili icrai yetkileri oldukça sınırlanmıştır.

►Özellikle terör tehdidinin yoğunlukla yaşandığı bölgelerde, merkeziyetçi devlet yapısının zayıflaması, uzun vadede “*demokratik özerklik*” gibi, üniter devlet yapısına uygun olmayan söylemlerin ortaya çıkmasına sebep olabilir.

►Otuz ilde yeni bir büyükşehir yönetim yapısına geçilmesi, bu iller dışında kalan illerde eski yönetim sisteminin devam ettirilmesi, İdare'nin yönetsel yapısındaki bütünlüğü bozmakta, ikili bir sistem ortaya çıkarmaktadır. Bu ikili sistem yönetsel ve siyasal açıdan problemler yaratabilir.

►Büyükşehir belediyeleri, görev alanlarının aşırı geniş ve büyük olması, özellikle coğrafi bakımdan olumsuzluklar yaşayan ve dağınık olan yerleşim alanlarında hizmet sunumlarında aksamalara neden olabilecektir. Her il için standart bir düzenleme kabul edileceğine, illerin gelişmişlik düzeyine göre, farklı kriterler belirlenerek, her il için, o ile özel düzenlemeler yapılabilir (Erbay, 2017:129-130).

4. 6360 SAYILI BÜYÜKŞEHİR YASASI: KENTSEL SİYASET, YÖNETSEL YAPI, MALİ / İKTİSADİ BOYUT

6360 Sayılı Büyükşehir Yasası, yerel yönetimleri, kentsel siyaset, yönetsel/idari sistemin yanı sıra, mali/iktisadi yönden de derinden etkilemiş, köklü değişim ve düzenlemelere yer vermiştir.

4.1. Kentsel Siyaset, Yönetsel Yapıya Etkileri

6360 Sayılı Büyükşehir Yasası, yerel yönetim birimlerinin seçiminde, belirleyici olan kentsel siyasetin yanı sıra, yönetsel ve idari anlamda da derinden etkilemiştir. Bu etkiler şöyle özetlenebilir:

►İlgili yasa ile büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiştir, bu illerde yapılacak yerel seçimlerde büyükşehir başkanları belirlenirken, il sınırları içerisinde kalan tüm seçmenler oy kullanacaktır, dolayısıyla yerel siyasette dengelerin değişmesi söz konusu olacaktır. (Adıgüzel, 2012:162). Cumhurbaşkanlığı hükümeti sisteminde, gerek başkan, gerekse yasama organında görev yapacak milletvekilleri belirlenirken ulusal siyaset etkili olurken, belediye başkanı, büyükşehir belediye başkanı, muhtarlar ve yerel yönetimlerin meclis üyeleri belirlenirken daha çok yerel siyaset ve adayların doğrudan kişilikleri ve siyaseten tanınırlıkları etkili olmaktadır. Dolayısıyla kırsal alan ve kentsel alandaki seçmen tercih ve profilleri oldukça farklıdır. İlgili yasa ile büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde kent – kır seçmeni iç içe geçecektir. Özellikle kent merkezinde yaşayan halkın, daha dar bir bölgede seçmen tercihinde bulunması daha objektif olacaktır. Coğrafi bakımdan dağınık bulunan, ulaşım, iletişim ve güvenlik açısından imkânları kısıtlı olan, merkeze çok uzak yerleşim alanlarında yaşayan halkın

ihtiyaçlarının ise onlara en yakın yerel birimler tarafından yerine getirilmesi yerel demokrasiyi daha etkin kılacaktır.

► Yeni büyükşehir yönetim modelinde, özellikle seçmen kitlesinin kentsel ve kırsal alan dağılım ağırlığı farklı olan siyasal partiler; yerel aday belirleme ve seçim sürecinde, parti örgütlerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalacaktır.

► İlgili Yasa’nın yerel siyaset konusunda diğer bir etkisi de, siyasal katılım konusunda olacaktır. Bu yasa ile büyükşehir belediyesi olan illerde, il özel idareleri, belde belediyeleri ve köy yönetimlerinin tüzel kişilikleri kaldırılacaktır. Bu yerel yönetim birimlerinin karar alma organları olan il genel meclisleri, belediye meclisleri ve köy ihtiyar heyetleri de böylelikle kapatılmış olacaktır (Adıgüzel, 2012:167). Yerel halk katılımının, etkinliğinin daha fazla hissedildiği, Türk yönetim geleneği içinde yıllardır varlığını sürdüren bu kurumların kaldırılması demokrasi kültürümüz açısından olumsuz sonuçlar doğuracaktır.

► 6360 Sayılı Kanun’un en önemli etkisi taşra yönetiminde gerçekleşecek ve bu dönüşüm sonucunda büyükşehirlerde, seçilmişlerin etkinliğini artıracak, atanmışların yerel ihtiyaç ve hizmetler üzerindeki etkinliği ve belirleyiciliği azalacaktır. (Çöpoğlu ed,2017:145).

► 6360 Sayılı Yasa ile büyükşehir belediyelerinin hizmet alanları il mülki sınırları olarak belirtilmiştir. İlgili yasadan önce, il özel idarelerinin, belediyeler ile il sınırları içerisinde benzer hizmetleri sunmaları, görev, yetki ve sorumluk karmaşasına ve çatışmasına yol açmaktaydı, bu olumsuzluklar büyükşehirlerde, il özel idarelerinin kapatılmasıyla önlenmiştir. Yasaya göre tüm büyükşehir belediyeleri (6360 Sayılı Yasa öncesinde kurulan büyükşehir belediyeleri de dahil olmak üzere) il sınırları içerisindeki; *“İmar, kentsel planlama, alt yapı, toplu taşıma ve otopark hizmetleri, il ulaşım ana alt yapısı ve planlaması, cenaze ve mezarlık hizmetleri, su, kanalizasyon, katı ve sıvı atık, afet işleri, kentsel dönüşüm, çevre koruma ve dini mabet yapma”* ile yasaların kendine verdiği tüm işleri yapmak ve yürütmekten sorumludur (Gül ve Batman, 2014:329). Sayılan tüm bu hizmetlerde sadece büyükşehir belediyelerinin yetki ve sorumlu olması, hizmetlerin etkinliğini ve verimliliğini artıracaktır. Buna karşın ölçeklerin genişlemesi mali ve yönetsel anlamda büyükşehirlerin lehine sonuçlar ortaya çıkarırken, ilçe belediyeleri etkisizleşerek, güçsüzleşmekte, büyükşehir belediyelerine bağımlı hale gelmektedir. (Lamba, 2017:67). Ayrıca ölçek belirlenmesinde, hizmet sunumlarına ait tüm kriterler göz önünde bulundurulmadan yapılacak düzenlemeler hizmet kalitesini beklenenin ötesinde düşürecektir.

► İlgili yasa ile büyükşehir belediyelerinden il özel idareleri kaldırılmış, *“Yatırım izleme ve Koordinasyon Merkezi (YİKB)”*, adıyla birimler oluşturulmuştur. Bu birimlerin, sevk ve idaresi il sınırları içinde valilerde, ilçe sınırları içerisinde ise kaymakamlarda bulunmaktadır. YİKB birimlerinin kuruluş ve işleyişi 6360 Sayılı Kanun’un 34. Maddesinde şöyle düzenlenmektedir:

“Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere valiye bağlı olarak Yatırım izleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur.”

YİKB'nin, merkezi idarenin adli ve askeri birimler dışındaki tüm birimlerde hizmetlerin koordinasyonu, yürütülmesi, etkili ve verimli bir biçimde sürdürülmesi gibi bir görevinin olduğu söylenebilir (Çetin, 2015:2015).

4.2. Mali / İktisadi Etkileri

6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ile büyükşehir belediyelerinin mali ve iktisadi kaynakları konusunda oldukça önemli düzenlemeler yapılmıştır. Merkezi idarenin yerel yönetimlere kaynak aktarımı ve bu kaynakların oransal dağılımı değiştirilmiştir. İlgili yasa öncesinde, merkezi idare tarafından, genel bütçe vergi gelirlerinden, yerel yönetimlere çeşitli paylar aktarılmaktaydı. Bu kapsamda, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının % 2.85'i büyükşehir dışındaki belediyelere, % 2.50'si büyükşehir ilçe belediyelerine ve % 1.15'i il özel idarelerine ayrılmaktaydı. 6360 Sayılı Yasa ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının % 1.50'si büyükşehir dışındaki belediyelere, % 4.50'si büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ve % 0.5'i il özel idarelerine aktarılması öngörülmüştür. Kaynak aktarımlarındaki oransal farklılıklar 6360 sayılı yasa ve öncesi kıyaslandığında net olarak görülebilmektedir (Adıgüzel, 2012:169). Bu yasa ile mali ve iktisadi kaynakların, tahsisi, kullanımı ve denetiminde etkili ve verimli bir sistem hedeflenmektedir. Kaynakların tek bir merkezden, konunun uzmanı kişiler tarafından kullanımı ve bütçelenmesi, birden fazla küçük birimler tarafından parça parça kullanılmasından daha verimli olacağı belirtilmektedir. Ayrıca büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyelerine genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar artırılmıştır fakat özellikle nüfus ve hizmet alanlarındaki genişlemeler nedeniyle belediyelerin maliyetleri de artmış, dolayısıyla verimli, kaliteli ve çağın gereklerine uygun bir hizmet sunumu için yetersiz kalmıştır. Belediyelere mevcut öz gelir kaynaklarına ek olarak, yeni öz gelir kaynakları sağlanmalıdır. Büyükşehir yasası ile tüzel kişiliği kaldırılan belediye ve il özel idarelerinin borçlarının büyükşehir belediyelerine devredilmesi de ilave bir mali külfet oluşturacaktır (Arıkboğa, 2017:112-113).

5.SONUÇ ve ÖNERİLER

6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ve Türk yerel yönetim sisteminin gelecek vizyonuyla ilgili, teorisyen ve uygulayıcıların şu görüşleriyle ilgili şu tespitler yapılabilir;

6360 Sayılı Yasa ile büyükşehirlerde, il özel idareleri ile il ve ilçe belediyeleri arasındaki görev, yetki ve sorumluk çatışma ve kargaşasına son vermek, yerel hizmetlerin tek bir merkezden sevk ve idaresini sağlamak amacıyla, il özel idareleri kaldırılmıştır. İçişleri bakanlığı bünyesinde, yerel bir teşkilat olarak, valiye bağlı YİKB adlı yeni birimler oluşturulmuştur. Bu birimlerin başında bulunan valilerin yetkileri oldukça geniş tutulmuş, yerel yönetimler üzerindeki gerek idari gerekse mali vesayet azalacağına artmıştır. İl özel idareleri yerine, YİKB birimleri kurularak alternatif idari yapı ve birimlerin oluşturulması yerine, var olan idari birimlerin aksayan yönleri giderilerek daha etkin, verimli ve iyi işleyen yapılar haline getirilmesi hedeflenebilir (Çetin, 2015:263).

6360 Sayılı Kanun sonrası özellikle kapatılarak büyükşehir belediyelerinin mahalleleri haline getirilen belde ve belediyelerde yaşayan halkın yaşanan dönüşüm sürecini tam olarak anlayamadığı, yerel

hizmet sunumlarının etkililiği ve verimliliği konusunda görüş birliğine varamadıkları yapılan akademik araştırma ve çalışmalarda tespit edilmiştir.⁴

5216 Sayılı Yasa ve 6360 Sayılı Yasa kapsamında, kırsal alanların etkin bir şekilde kullanımı ve yönetimi açısından hukuki düzenlemeler yapılmadan önce il ve ilçe belediye temsilcilerinin yanı sıra diğer paydaşlarında katılımlarıyla gerçekleştirilecek çalıştaylar düzenlenmelidir (Akpınar ve Başaran, 2018:45).

6360 Sayılı Yasa yerel siyaset, kentsel ve yönetel yapıda oldukça büyük değişimlere sebep olmuştur. Bu değişimlerin gerek kurumlar gerekse bu yörelerde yaşayan halk tarafından benimsenmesi zaman alacaktır. Ayrıca, büyükşehir merkezine uzak olan yörelerde yaşayan yerel halkın, almış oldukları hizmetler konusunda, yaşadıkları muhitte doğrudan seçtikleri, tanıdıkları ve alışık oldukları kişi ve kurum çalışanları yerine, daha uzak ve kendilerine mesafeli olan kişilere talep ve beklentilerini anlatabilmeleri daha zor olacaktır. Türkiye gibi coğrafi bakımdan geniş olan bir ülkede, eğitim, kültür, ekonomik ve iktisadi imkânların dağılımı gibi konularda bölgesel farklılıklar bulunmaktadır Bu yörelerde yaşayan yerel halkın beklenti ve taleplerinin, o yöreye en yakın kurum ve birim tarafından karşılanması daha doğru olacaktır.

Değişen ve gelişen yerel yönetimler sistemine uygun ve ihtiyaçları en iyi şekilde karşılayabilecek bir gelirler kanunu çıkarılmalıdır. Mevcut belediye gelirleri tek tek gözden geçirilerek güncel olmayan gelir ve gider kalemleri güncellenmeli, tüm vergi ve harçların konuları, tarifeleri ve ödeme koşulları günümüz koşullarına uygun olarak revize edilmelidir. Böylece elde edilen gelirlerin ve alınan payların yerel birimlerin görev/sorumluluklarıyla orantılı bir şekilde dağılımı sağlanmalıdır (Akpınar ve Başaran, 2018:45). Ayrıca sunulan hizmet ile merkezden ayrılan kaynak ve paylar konusunda objektif bir ölçegin/oranın belirlenmesi daha doğru olacaktır. Kaynakların bölünerek, küçük birimlere tahsis edilmesi yerine, tek bir merkezden sevk ve idare edilen, etkili, verimli, denetlenebilen, mali ve iktisadi bir yapının oluşturulması gerekmektedir.

Kırsal alanda yaşayan, tarım ve hayvancılık ile uğraşarak, mevsimlik gelir sağlayan halk ekonomik olarak desteklenmelidir, özellikle daha önce bedelsiz veya düşük bedeller ödediği, içme ve kullanım suyu, temizlik, katı ve sıvı atık bedeli, çevre düzenlemesi ve alt yapı hizmetleri katılım payı, vergisi, harcı gibi hizmetler için ödemeler yapmak zorunda kalmamalıdır.

6360 Sayılı Büyükşehir yasası ile oluşturulan yeni modelin, özellikle uygulama aşamasında dile getirilen olumsuzluklarının giderilerek daha ideal ve iyi işleyen bir sistem haline gelebilmesi için, siyasi iradenin yanı sıra, akademisyen, yerel yöneticiler, kamu yönetimi uzmanları, sivil toplum kuruluşları, kanaat önderleri ve yerel halkın ortak katılım ve görüşleri önem taşımaktadır.

⁴ Detaylı bilgi için, bkz.Genç, Korkın, 2017

KAYNAKÇA

Kitap

- ATEŞ,H ve BIYIKOĞLU,M. (Edt), LAMBA, M, (2017), Belediye Yönetimi ve Kamusal İlişkiler, 6360 Sayılı Kanun Sonrası Büyükşehir ve İlçe Belediyesi İlişkileri: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, İstanbul:Der Yayınları,
- ATEŞ,H ve BIYIKOĞLU,M. (Edt),ARIKBOĞA, Ü, (2017), 6360 Sayılı Yasa Sonrası Belediyelerin Mali Sorunları ve Çözüm Önerileri, Belediye Yönetimi ve Kamusal İlişkiler, İstanbul: Der Yayınları
- ÇELİKİYAY, H. (2014), *Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası*, İstanbul: Seta Yayınları
- ÇÖPOĞLU, M, (2017),6360 sayılı kanun ekseninde, *Yerel Yönetim Reformları*, İstanbul:Der Yayınları:473
- EKE, A.E. (1982), *Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler*, Ankara: AÜ SBF Yayınları.
- GÜLER, M., TURAN,M.(Edt.) AKGÜN,H.(2017), *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar*, , İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları
- GÜLER, M., TURAN,M.(Edt.) ERBAY,Y.(2017),*Türkiye’de yerel yönetimlerin geleceğini şekillendiren 6360 sayılı “ Yeni Büyükşehir Yasası, Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları
- KELEŞ, R. (2012). *Yerinden yönetim ve Siyaset*, İstanbul: Cem Yayınevi,

Makale

- ADIGÜZEL,Ş., (2012), *6360 Sayılı Yasa’nın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme*, Toplum ve Demokrasi, Yıl:6, ayı: 13-14, Ocak-Aralık, s.153-176
- AKPINAR,R, ve BAŞARAN,İ. (2018), *6360 Sayılı Yasa Sonrasında Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Mali Durumu: Manisa Şehzadeler İlçe Belediyesinde Nitel Bir Araştırma*, Mahalli İdareler Dergisi, Yıl:6, S.62, Şubat, s.39-46.
- APAN, A, (2016) *Bütünşehir Modeli ve Taşra Yönetimine Etkileri*, Çağdaş Yerel Yönetimler, C.25, Sayı:1, Ocak 2016,s.1-24
- GENÇ, F,N ve KORKIN,VE, (2017), *6360 Sayılı Kanun’la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar – Aydın) Örneği*, KMU Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 19(32)
- GÖZLER,K., (2013), *6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler, Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur ?*, Legal Hukuk Dergisi, Cilt:11,Sayı:122, Şubat.
- GÜL,H ve BATMAN,S, (2014),*Değişen Kentleşme Dinamikleri Karşısında 6360 Sayılı Yasanın İdari, Siyasi, Mali ve İktisadi Değerlendirilmesi*, Kayfor 12, Kamu Yönetiminde Değişim Bildiriler Kitabı, 12-14 Eylül 2014, Aydın
- GÜNGÖR, H., (2012), *Yeni Büyükşehir Yönetimi ve Geçiş Nedenleri*, İller ve Belediyeler, Ekim – Kasım, Sayı. 774- 775.
- İZCİ,F.,TURAN.M, (2013), *Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, ,C.18, S.1,s.117-152

ÖZGÜR, H., *Denizli Kenti ve İlinde Yönetmel Ölçek Arayışları (1976-2014): Dört Bütünşehir (Belediyesi) Söylemi/Tasavvuru (2001-2014) ve Büyükşehir Belediyesi Statüsü (2012-2014)*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C:1, Özel Sayı.

ÖNEZ, ÇETİN, Z. (2015), *Türkiye’de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2015, C.20, S.2, s.247-266

PANK, Ç. (2016), *6360 Sayılı Yasa ile Birlikte Bürokraside Meydana Gelen Değişim*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:9, Sayı:47, Aralık-2016

Diğer Kaynaklar

Web Sitesi

www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf (28.07.2018)